

آینة

اخبار

به هر کسی که مربوط است!

● **عباس عابدی**: جامعه ایران راه‌حل‌های فنی و جزئی یا اصطلاحا تکنیکال ندارد. در گذشته چنین راه‌حل‌هایی نبود، ولی اکنون هیچ‌راه‌حلی از این نوع وجود ندارد... اعتراضات دی‌ماه نیز به نحوی بازتاب‌دهنده همین احساس بود. با مجموعه‌ای از مسائل مواجهیم که نه‌تنها نمی‌توانیم حل آنها را از یکدیگر متمایز کنیم، بلکه ابزار و عناصر کافی برای حل این مشکلات جزئی نداریم. به عبارت دیگر سازمان و نهادهای حل مشکل و اراده‌ای که باید منابع لازم را برای حل این مشکلات تأمین کند، خودشان دچار بحران و مشکل شده‌اند. از همه بدتر اینکه حتی اگر بتوانیم یک مورد را بهبود بخشیم، آن قدر موارد دیگر بدتر می‌شود که مزه بهبودی آن مورد از دافقه جامعه خواهد رفت. [در چنین وضعیتی] انجام اقدامات اصلاحی و ایجاد موازنه جدید اجتماعی به‌نحوی که تعادل را در سیستم برقرار کند، بسیار سخت خواهد شد و اقدام به آن نیازمند شجاعت فراوان است. چنین اصلاحات و اقداماتی به‌نحوی که پیام آن به‌درستی منتقل شود، خطرناک نیز هست. این را باید صادقانه گفت و اقرار کرد؛ ولی خطرناک‌تر از این اصلاحات، هنگامی است که به چنین اقدامات اصلاحی دست زده نشود... راه رسیدن به این هدف جز از طریق تفاهم و گفت‌وگوی ملی در سطوح وسیع شدنی نیست.

بحران

اعدامشان کنید!

● موضوع تریبون‌های نماز جمعه که در اغلب اوقات تبدیل به‌تریبونی یک طرفه برای یک اقلیت سیاسی نیز شده است، از جمله مسائلی است که در سال‌های اخیر بیشتر از گذشته مورد توجه فعالان سیاسی و رسانه‌ها قرار گرفته است. اگر بخواهیم دقیق‌تر بگوئیم توجه بیشتر به این مسئله از حوادث پس از انتخابات ۸۸ آغاز شد. حوادثی که باعث شد گروهی از خطیبان نماز جمعه همچون آیات هاشمی‌رفسنجانی، جوادی‌آملی، امینی، استادی ... از حضور در نماز‌های جمعه منصرف شوند. سیداحمد خاتمی دیروز در تریبون یک‌طرفه نماز جمعه تهران خواستار برخورد قاطع با «سران فتنه» شد. آتان را «باغی» خواند و حکم اعدام را تجویز کرد... اگر به واقع حکم اعدام، مجازات سران جریان اعتراضی پس از انتخابات ۸۸ است، چرا تا به امروز قوققضانی دادگاهی را برای آنان تشکیل نداده است؟

نارنج

موافق گفت‌وگوی ملی هشتم و آن‌را لازم می‌دانم

● **در گفت‌وگو با محمدرضا باهنر**: به نظرم شروع این گفت‌وگو میان جریان‌های سیاسی کشور لازم و ضروری است. نظرات جریان اصولگرا و اصلاح‌طلب و معتدل در بسیاری از موارد منطبق بر هم است. البته نباید به خاکی زد. برای مثال در رابطه با فتنه ۸۸ گفت‌وگویی درحال‌حاضر نداریم. ممکن است یک زمانی قابل‌مذاکره باشد ولی امروز امکانش نیست و نباید مذاکره کرد. برخی درباره موضوع رابطه با آمریکا نیز ممکن است در یک جمع خصوصی بنشینند و صحبت کنند آیا منافعی دارد یا ندارد؛ اما این نباید یک گفت‌وگوی ملی شود. باز هم می‌گویم که گفت‌وگوی ملی را قبول دارم و لازم می‌دانم. اما خواهش من این است که دوستان اصلاح‌طلب با دوستانی که پیشنهاد می‌دهند، فوری وارد خطوط قرمز نشوند...

رأی‌ریت

محور مختصات روحیه انقلابی اسلامی

● **حامد حاجی‌حیدری**: تاریخ انقلاب ما مشخصا حاوی «دو دوره» است؛ دوره نخست، دوره‌ای است که قدری پس از تلاطم‌های پس از انقلاب و شروع جنگ و با استقرار عملی نهادهای انقلابی آغاز می‌شود تا پایان دولت نخست سازندگی؛ و در دوم، از دولت دوم سازندگی آغاز می‌گردد و تا هم‌اکنون ادامه دارد (به استثناء دولت نهم و بخشی از دولت دهم که احیایی از روحیه دوره اول محسوب می‌شد). این دو دوره، دو «روحیه» متفاوت دارند: دوره اول، حیطة حکمرانای تقریبا کامل «نهادهای انقلابی» است و دوره دوم، عرصه جدال «نهادهای انقلابی» با بوروکراسی و دموکراسی اقتباسی از بلوک غرب؛ و این جدال همچنان ادامه دارد و فرجام این جدال به همت جوانان مسلمان منوط خواهد بود...

politics@sharghdaily.ir

🇮🇷 					
موضوع مناقصه	ردیف	موضوع	مبلغ برآورد (به ریال)	مبلغ تضمین ارجاع (به ریال)	مدت پیمان
۱	توسعه راه‌آهن روستایی کمربندی نوشهر- چالوس	۱۵۲/۰۶۲۳۱۷۱/۰۶	۷۵۳/۱۱۵/۸۵۵	۳۰ ماه	۶ ماه

دارایوبن حداقل رتبه ۷ در رشته نیرو یا رعایت سقف از سازمان برنامه و بودجه (معاونت برنامه ریزی سابق) مهلت و محل دریافت اسناد: از تاریخ انتشار روزنامه نوبت دوم به مدت ۷ روز محل تسلیم پاسخ پیمانکاران: اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده ای استان مازندران- دبیرخانه اداره تاریخ تحویل اسناد مناقصه و ارزیابی کیفی به دبیرخانه این اداره کل حداکثر تا پایان وقت اداری روز ۹۶/۱۲/۸ باشد
زمان بازگشایی پیشنهادها واصله متعاقبا اعلام خواهد شد و پیشنهاد قیمت مناقصه گرانی که در مرحله ارزیابی حائز کسب امتیاز لازم نگردیده اند کشوده نخواهد شد.
آدرس: ساری خیابان انقلاب مقابل استانداری اداره پیمان و رسیدگی
تلفن: ۰۱۱-۲۳۳۲۶۰۰۲
این آگهی همزمان در سایت ets.mporg.ir نیز درج گردیده است.

اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده ای استان مازندران

● **ماجرای صبحانه‌های شما خیلی معروف شده است.**

گفته بودم اگر این صبحانه‌ها را خبری کنیم، مشکل درست می‌کند... (باخنده).

● **به‌تازگی میهمانی صبحانه‌ای با آقای ابطی داشنبت. آقای ابطی در زمان ریاست شما بر صداوسیما به تلویزیون آمد و اعتراف کرد.**

● **آیا در این میهمانی صبحانه صحبتی با اشاره‌ای به ماجرای اعترافات ایشان شد؟ آقای ابطی کلاه‌ای نداشت؟**

آقای ابطی از دوستان قدیم ماست که از زمان وزارت ارشاد با هم محشور بودیم. ایشان چون شیرین و خوش‌مصاحبت است و یکی اگر مثل خودش کنارش بنشیند که راحت و بی‌دغدغه حرف بزند واقعا حرف‌هایش شنیدنی است.

خوش اعتراف هم هستند؟

(خنده...)
بله صحبت من با ایشان لذت‌بخش بود... به ایشان گفتم از اینکه پیشگام شده‌اید تشکر می‌کنم؛ اما درباره اعترافات ایشان، پاسخ شما هم یک خطی نیست. ممکن است آقای ابطی در حین صحبت با من درباره برخی رویه‌ها و روش‌ها یا فرایند زندان و بازجویی و اعترافات تجربه‌ای را طرح و منتقل کرده باشند. این حرف‌ها همیشه هست. ایشان می‌گفت اصلا من برانداز نبودم. به همین علت زندان آن لذت حداقلی را که برای مبارزان دارد، برای من نداشت، چون من اصلا با کسی قصد مبارزه نداشتم. برای همین زندان برای من سخت بود، اما بحثی جدی راجع به اعترافات ایشان نداشتیم.

از همین‌جا به خود بحث اعترافات و دادگاه‌های ۸۸ اشاره می‌کنم. اصلا چرا صداوسیما دادگاه متهمانی را که هنوز اتهامشان ثابت نشده و حکمی برایشان صادر نشده بود، پوشش داد؟ صداوسیما معمولا دادگاه‌ها را به این شکل پوشش نمی‌دهد چهره افراد را نشان نمی‌دهد و نام افراد را تا پیش از صدور حکم به‌صورت اختصاری پخش می‌کند. در ماجرای اعترافات هم قبل از صدور حکم افراد آمدند و در صداوسیما اعتراف کردند. چه شد که صداوسیما به این ماجرا ورود کرد؟

سؤال خوبی کردید. من درباره این رویه که دستگاه قضائی افراد را با حروف اول اسم اعلام می‌کند انتقاد دارم و به نظرم یک جور شوخی شده است. درباره مسائل امنیتی در کشور اصلا ربطی هم به صداوسیما ندارد....

● **آقای ضرغامی من خیلی دوست دارم که صدافی صحبت کنیم؛ یعنی پاسخ مشخص به همین سؤال.**

درباره مسائل امنیتی تصمیم با شورای عالی امنیت ملی است. آنجا با اشراف به قوانین و مقررات تعیین تکلیف می‌کنند. آقایان رؤسای سه قوه هم هستند. مسئله فتنه و حوادث ۸۸ یک مسئله امنیتی بسیار مهم بود که دشمن با هدف براندازی خیلی تلاش کرد. آبروی نظام به مخاطره افتاد. شورای عالی امنیت ملی در اینجا مدیریت می‌کرد و جلسات مکرر داشت. حصر هم مصوبه شورای عالی امنیت ملی را داشت. حصر تصمیم قضائی نبود. به‌لحاظ قضائی نمی‌شود برای کسی چنین حکمی صادر کرد. درباره پخش آن دادگاه‌ها و اعترافات، شورای عالی امنیت ملی تشخیص می‌داد که پخش آنها به‌لحاظ مدیریت تأملی‌های موجود در کشور و کنترل امنیت به نفع مردم کمک می‌کند.

● **یعنی پخش دادگاه‌ها با آن شکل و شرایط با مصوبه شورای عالی امنیت ملی بود؟**

همه اینها براساس مصوبات امنیتی کشور است. برخی ممکن است مصوبه خاص شورای امنیت را داشته باشند، برخی دیگر به این شکل است که دبیرخانه براساس مصوبات شورای عالی امنیت، تصمیمات و رویه‌هایی را دنبال و براساس آن عمل می‌کند. خلاف آن باشد در شورا متعرض او می‌شوند.

● **یعنی به صداوسیما ابلاغ می‌شد که شما باید ملا اعترافات را پخش کنید.**

بالاخره آن ابلاغ بود. همکاری بسیار نزدیکی با ما داشتند. ما هم همکاری می‌کردیم برای اینکه بتوانیم امنیت را در کشور حفظ کنیم.

● **آقای محمدرضا تاجیک بعد از آزادی از زندان در یک گفت‌وگوی خبری شرکت کردند و صحبت‌هایی کردند که خیلی عجیب بود. ماجرای ایشان چه بود؟**

درباره ایشان واقعا یادم نیست؛ ولی آتهایی که آمدند گفت‌وگو کردند، خودشان می‌خواستند؛ مگر اینکه بعدا بگویند که نه یک جور دیگر بوده است. البته من خیلی کارهای دیگر در حوادث ۸۸ انجام دادم که در واقع تصمیم‌گیری‌های خودم بود. اینکه من آن اغتشاش زیر لب کالج را در عصر عاشورا نشان دادم، تصمیم خود من است. شورای امنیت به من نگفت. شاید هم اگر می‌گفتم، فکر می‌کردن پخش نشود بهتر است. البته چیزی به ما ابلاغ نشد یا پخش عکس پاره‌شده امام در تظاهرات، تصمیم خود سازمان بود و ربطی به شورای امنیت ملی نداشت.

سیاست

گفت‌وگو با عزت‌الله ضرغامی درباره سال‌های ریاستش بر صداوسیما - بخش اول

اعترافات ۸۸ چگونه پخش شد

عکس: یوسف رشتی، شرق

مهسا جزینی: رئیس اسبق صداوسیما را در خیابان پاستور شرقی بعد از گیت اول بازرسی ملاقات می‌کنم. بنایی قدیمی که طبق گفته کارمندان شناسنامه‌ای ۶۰ساله دارد و متعلق به خاندان امیراعلم بوده، صاحب همان بیمارستان معروف و حالا دفتر کار عزت‌الله ضرغامی، رئیس سابق صداوسیما و عضو فعلی شورای عالی فضای مجازی و شورای عالی انقلاب فرهنگی است. می‌گوید برای این دو سمت از رهبری حکم دارد و این محل هم بابت مأموریت‌های محوله و مرتبط با همین دو سمت، در اختیار او گذاشته شده است. پنجره اتاقش درست رو به همان بالکنی با می‌شود که محل صبحانه‌های معروف او یا چهره‌های مشهور است. از هنرپیشه‌ها تا سیاستون راست و چپ. او این روزها به‌واسطه حضور فعالش در فضای مجازی و برخی اظهار نظرهای متفاوتش در مقایسه با سایر اصولگراها در مرکز توجه است. یک مشاور رسانه‌ای هم دارد. نوجوانی که بین صاحب‌خانه داخل می‌شود و متن ویرایش شده و آماده برای توییت را با او چک می‌کند. می‌گوید: «همه مطالب را در شبکه‌های اجتماعی خود می‌نویسم. همه کامنت‌ها را هم می‌بینم. وقت کنم جواب هم می‌دهم. هم کامنت‌ها را و هم دایرکت‌ها را. فقط تویتر را نمی‌رسم که پاسخ بدهم». گفت‌وگوی ما با رئیس اسبق صداوسیما نزدیک به دو ساعت ونیم طول کشید و محور گفت‌وگو عملکرد صداوسیما بود. بخش اول این گفت‌وگو را امروز می‌خوانید.

● **سازمان یا خود شما؟**

هر دو.

● **همین‌جا می‌خواستم درباره آن ۲۰ دقیقه وقت اضافه‌ای که به آقای احمدی‌نژاد بعد از مناظره‌ها اختصاص داده شد، سؤال کنم.** شما گفته‌اید که به خود احمدی‌نژاد گفته بودید بهتر است از این زمان استفاده نکنند؛ اما او گفته بود که حق قانونی من است و استفاده می‌کنم؛ اما ماجرای مهم‌تر این است که آقای درّی‌نجف‌آبادی، دادستان وقت کل کشور، بعدا در این‌باره گفت: «کمیسون تبلیغات صداوسیما با حضور نماینده صداوسیما، نماینده شورای نگهبان و نماینده دادستان کل کشور تشکیل می‌شود که محوریّت جلسه‌ها برعهده نماینده دادستان است». در جلسه اخیر کمیسون تبلیغات صداوسیما که با هدف بررسی مناظره‌های صورت‌گرفته بین نامزدهای دهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری تشکیل شده بود، نماینده دادستان حضور نداشته و به‌همین دلیل نه‌تنها برگزاری این جلسه رسمی نیست؛ بلکه مصوبات آن نیز از درجه اعتبار ساقط است».

من صحبت ایشان را ندیدم؛ اما همه صورت‌جلسات هست. این کمیسون پنج‌نفره یک کمیسون دائمی نبود. همین کمیسون تصویب کرد که نوار آقای کربوی خلاف قانون است و نباید پخش شود. این طرفش را هم شما ببینید؛ چون همه مواضعش خلاف قانون بود. آن را من شخصا از رهبری سؤال کردم و رهبری به خاطر یک مصلحت بالاتر تشخیص من را درست دیدند که همکاری‌تان را نداشته باشد تا بهانه دست کسی داده شود که بگویند نوار ما را نگذاشتند پخش نشود؛ چون آقای

کربویی گفته بود اگر یک فریم از آن پخش شود، من می‌گویم این نوار مال من نیست. چطور آنجایی را که خود کمیسون می‌گوید این نوار نباید پخش شود؛ اما من از رهبری اجازه می‌گیرم و پخش می‌کنم، نمی‌بینند؛ اما یک جلسه دیگر را می‌بینند.

● **چون آقای دری گفته بودند چون دادستان حضور نداشته، مصوبه جنبه قانونی**

ندارد.
اتّجا رای‌گیری می‌شود. بالاخره یک کمیسون است. می‌توان اسامی آن پنج نفر را درآورد و شما با آنها صحبت کنید. اگر نماینده دادستان نبوده؛ اما بقیه بودند و اکثریت داشتند. من به‌عنوان رئیس صداوسیما دوست نداشتم آن ۲۰ دقیقه پخش شود؛ حتی به ایشان زنگ زدم و گفتم استفاده نکن و آن را ول کن، تمام شد مناظرات. این قدر به آقای دکتر پورحسین فشار آمده بود که خیلی برایش سخت بود دوباره برود در آن دکور که من گفتم حتما باید خودت بروی.

● **شاید منظور آقای دادستان این بوده که به نماینده ایشان اطلاع داده نشده بوده.**

نه. آن کمیسون از صبح تا شب فعال بود. دائم مسئله پیش می‌آمد. در اتاق دفتر سیاسی ما نشسته بودند. از روزی که ما تصمیم گرفتیم تا زمانی که این ۲۰ دقیقه متعلق به آقای احمدی‌نژاد پخش شود، یک مدت طول کشید. حداقل ۲۴ ساعت و من یادم نمی‌آید که آقای دری به من گفته باشد که خلاف حساسی مانند مناظره‌ها.

● **چرا به آقای ناطق‌نوری و هاشمی در همان سال ۸۸ اجازه ندادید که بیایند در صداوسیما و پاسخ گفته‌های احمدی‌نژاد را بدهند؟**

می‌توانست پخش نشود. هیچ‌کس به من نگفت نماز جمعه پخش نشود. ضرغامی می‌توانست کل نماز جمعه آقای هاشمی را پخش نکند، چون اصلا در جهت آرامش‌دادن و مسیر حل فتنه و حوادث و رهنمودهای رهبری نبود.

● **برسیم به نحوه اداره صداوسیما و نقش رئیس سازمان.** آقای عبدالله ناصری به جلسه‌ای اشاره کرده‌اند که با حضور چند نفر دیگر به نمایندگی از شورای اصلاح‌طلبان و با دعوت شما برای همفکری و صحبت درباره رویکرد صداوسیما تشکیل شده بود. ایشان تعریف می‌کنند که شما وعده‌های زیادی برای تغییر نگرش صداوسیما داده بودید و درعین‌حال در برابر صحبت‌های آنها و انتقادشان که معتقد بودند جریان‌ی خارج از صداوسیما در تعیین رویکردهای این سازمان نقش دارد و ریاست سازمان بیشتر حالت شکلی دارد ناراحت و عصبانی شده بودید.

اینکه ایشان یک قراشتی از آن جلسه دارند، مربوط به خودشان است. من خیلی محتوای آن جلسه در خاطرم نمانده است، اما حتی اگر بگویم که روایت ایشان هم درست باشد نشان می‌دهد که ایشان یا آقای عمرشی را من به حضور پذیرفتم و علاقه‌مند بودم که با آنها گفت‌وگو کنم. یکی از گذشته‌های ما گفت‌وگوست. ما وقتی با هم حرف می‌زنیم به شناخت بهتری می‌رسیم.

● **آقای ناصری می‌گوید شما در آن جلسه می‌گویید چند روز است احمدی‌نژاد به شما فشار می‌آورد که خبر عزل آقای لاریجانی از دبیری شورای‌عالی امنیت ملی را منتشر کنید، اما شما مقاومت می‌کردید و گفته‌اید که امشب در خبر ساعت ۹ قرار است آن را پخش کنید، در همین حین آقای ناصری به شما می‌گوید که خبر ساعت ۱۰ صبح به نقل از آقای الهام‌ از رادیو پخش شد.** آقای ناصری می‌گوید که شما خیلی تعجب می‌کنید و از اتاق بیرون می‌روید و وقتی بازمی‌گردید، خیلی بی‌حوصله و ناراحت بودید. آقای ناصری این را نشانه این می‌داند که ریاست صداوسیما بر همه حوزه‌های سازمان مسلط نبوده یا حداقل پخش خبر و معاونت سیاسی کاملا تحت نظر ریاست سازمان نبوده است.

من به روایت و قرائت افراد از یک جلسه واحد احترام می‌گذارم، ولی معمولا برخی ناهمگنی‌ها در پخش اتفاق می‌افتد که عادی است.

● **این اهمیتی که شما برای گفت‌وگو قائل هستید و این منش را در ملاقات‌های شما با چهره‌های مختلف هم شاهد هستیم، آیا شما بعد از خروج از صداوسیما پیدا کردید؟ یا همان زمان هم اعتقاد داشتید که صداوسیما محل گفت‌وگو و تعامل همه جریان‌های فکری سیاسی و سلایق مختلف است؟ در حقیقت ما چنین تصویری از شما در دوران ریاست بر صداوسیما نداریم، چراکه خروجی صداوسیما چنین چیزی را نشان نمی‌داد و نمی‌بینیم.**

من در صداوسیما هم همین جریان را راه انداختم. هم خودم با افراد مختلف صحبت می‌کردم و هم جلساتی می‌گذاشتم و تقریبا مشروح آن را از صداوسیما پخش می‌کردیم. مثلا من اگر برای سیاست‌گذاری‌های کلان با ۲۰ نفر از زن‌های برجسته حوزه زنان و سیاست جلسه داشتم، از خنمد تا کولایی، دیگری و ره‌نورد در این جلسه بودند که خانم‌های دیگری که نماینده مجلس یا عضو نهادهای دیگری بودند. نوار آن هست و اینها از صداوسیما پخش شده است. حرف‌های زانی که متعلق به جریان اصلاحات بودند و دیدگاه‌هایشان مشخص است. من این جلسات را با سیاستون و احزاب و گروه‌ها هم گذاشتم. حدود ۲۰ نشست بود که در شروع کار من خیلی فضا را باز کرد؛ مثلا در جلسه‌ای که من با جامعه‌شناسان داشتم، آقای جلای‌پور خیلی حرف‌های خوبی زدند یا مثلا در جلسه کارگردانان دعوای بین آقای نوری‌زاد و آقای شاه‌حاتمی یادم نمی‌رود، چون آقای فخیمزاده کارگردان نظراتی داد و آقای نوری‌زاد خیلی آن زمان حزب‌اللهی بود و حرف‌های تندری علیه کارگردانان قبل از انقلاب زد و تعبایر بسیار بدی به کار برد که جلسه را متشنج کرد که آقای شاه‌حاتمی پاسخ‌های محکمی به آقای نوری‌زاد داد که اگر شما می‌خواهید این‌طور بحث کنید، ما جلسه را ترک می‌کنیم یا در برنامه‌ای به مناسبت تسخیر سفارت آمریکا من از آقای اصغرزاده و خانم ابتکار دعوت کردم، اما آنها در صحبت‌هایشان بحث را به وقایع ۸۸ کشیدند و

من بعدا بر سر آن خیلی انتقاد شنیدم که چرا آنها در دعوت کرده‌ام. وقتی دوستان خودشان رعایت نمی‌کردند، دست من هم برای ادامه‌دادن این روند بسته بود. من نشان دادم که می‌خواهم با همه کار کنم و بهترین دلایلش هم این است که از آقای خاتمی در انتهای دوره ریاست‌جمهوری‌شان دعوت و از ایشان تجلیل کردیم. ایشان بالاخره در سال‌های ریاست‌جمهوری‌شان یک قضاوتی نسبت به این سازمان داشتند، اما در یک‌سال‌وردهای بعد از مسئولیت من صراحتا قضاوت و بهترین تعبایر را در مورد عملکرد سازمان مطرح کردند.

● **البته آقای خاتمی خیلی مأخوذ به حیا هستند و احتمالا قضاوت میانه‌رویی هم داشته‌اند.**
اگر مبتنی بر عقلانیت باشیم، می‌توانیم انتقاداتمان را بهداشتی و در قالب کلمات زیبا بگویم اما املا سخن را تحریف نمی‌کنیم.

ادامه در صفحه ۱۵

ادامه از صفحه اول

ابرهایی که بارور نمی‌شوند

این هسته‌ها می‌توانند «نمک»، «کلسیم‌کلرید و یخ خشک» یا «یدید نقره» باشند که چینی‌ها از همین مورد آخر، یعنی «یدید نقره»، در هنگام بازی‌های المپیک استفاده کردند. (science.houstoffwerks.com)

واژه غلط «آبدزدی» از ابرها

در سال‌های اخیر، گاه مسئولان و در بسیاری موارد رسانه‌ها، از واژه «آبدزدی» استفاده کرده‌اند و برخی کشورهای همسایه را عامل خشک‌سالی‌های اخیر کشورمان دانسته‌اند. این در حالی است که چرخش آب در سطح زمین و بارورسازی ابرها، اموری عادی‌اند که نشان می‌دهد چنین اصطلاحی نمی‌تواند درست باشد.

در سال ۲۰۰۸، تحقیقات روی ابرها و آب‌و‌هوای استانبول و دیگر مناطق ترکیه، با هدف مطالعه و تحلیل مزایای بالقوه تغییرات آب‌وهوایی در مناطق مختلف این کشور انجام شد. این پروژه چشم‌انداز گسترده‌ای را درباره امکان‌سنجی و اثربخشی اصلاح آب‌وهوا در این کشور ارائه کرد و همچنین داده‌های اضافی برای مطالعه پدیده‌های جوی دیگر– که ارزش تحقیقات علمی بالایی دارند– را در دستور قرار داد؛ مانند اثرات گرم‌شدن منطقه‌ای زمین، اثرات گازهای گلخانه‌ای و بررسی گازهای شیمیایی. ترکیه از آن زمان راهکارهایی برای ایجاد بارش‌های مصنوعی ایجاد کرده است؛ اتفاقی که شاهد رشد ۱۰ تا ۱۵ درصدی در بسیاری از مناطق مانند دریاچه وان بوده‌ایم (ral.ucar.edu).

به نظر می‌رسد مسئله جدی در کشور ما، تخصیص‌نیافتن بودجه کافی برای خریداری و به‌روزرسانی امکانات و تجهیزات و انجام پروژه‌های تحقیقاتی در زمینه بارورسازی ابرهاست و متهم‌کردن کشورهای همسایه به دزدی آب از ابرها کمکی به حل مسئله کم‌آبی نخواهد کرد.

۲ ضلع دیگر مثلث خشک‌سالی؛ مصرف سرانه و کاهش غلط

از طرف دیگر سرانه مصرف روزانه آب در ایران دو برابر میانگین جهانی، یعنی ۳۰۰ لیتر است. این در حالی است که میزان آبی که در کشور ما در بخش کشاورزی استفاده می‌شود نیز بسیار بیشتر از میانگین جهانی است. هر چند وزارت نیرو این عدد را حدود ۹۰ درصد از منابع تجدیدپذیر و وزارت کشاورزی آن را ۶۰ درصد می‌دانند، درهر دو صورت این میانگین از عدد جهانی بالاتر است. به‌ویژه اگر بدانیم حدود ۶۰ درصد از همین مصرف نیز هدررفت آب است.

بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس، از ۴۰۰ میلیارد مترمکعب بارش متوسط سالانه در ایران، ۲۷۰ میلیارد مترمکعب به دلیل تبخیرشدن تلف می‌شود. بنابراین، از این منبع تجدیدپذیر آب حدود ۱۳۰ میلیارد مترمکعب باقی می‌ماند که ۹۲ میلیارد مترمکعب به آب‌های سطحی می‌پیوندد و ۳۸ میلیارد مترمکعب به آبخوان‌ها نفوذ می‌کند.

بر این اساس، سرانه آب شیرین در دسترس برای هر ایرانی در سال ۱۳۸۰، هزارو ۸۰۰ مترمکعب و براساس پیش‌بینی‌ها در سال ۱۴۱۰ به کمتر از هزار مترمکعب می‌رسد. درحالی‌که این رقم در سال ۱۳۵۵ حدود هفت هزار مترمکعب برای هر نفر بوده است.
در زمینه کشاورزی «کاشت محصولات آب‌بر» مانند هندوانه و خیار نیز امری مخرب و تهدیدکننده برای منابع ذخیره آب در کشور قلمداد می‌شود. بر اساس آمارهای سازمان جهانی خواروبار و کشاورزی ملل متحد (فاو)، ایران مقام سوم تولید هندوانه و خیار را در سطح جهان دارد. در کشور خشک و نیمه‌خشک ما سالانه هزارهکتار از اراضی کشور به کشت هندوانه اختصاص داده شده و بیش از دومیلیون و ۳۰۰ هزار تن هندوانه در مناطق مختلف کشور تولید و برداشت می‌شود.

حرف آخر: ۱۰ سال زمان می‌خواهیم

به نظر می‌رسد این سه عامل، یعنی اختصاص‌نیافتن بودجه لازم و تلاش برای بارورسازی ابرها، مصرف سرانه دوبرابری آب از سوی هر فرد و مصرف و هدررفت بالای آب در بخش کشاورزی مهم‌ترین مشکلات ما در زمینه خشک‌سالی است.

بنابراین، سه ضلع این مثلث خشک‌سالی در ایران، هر کدام راهکارهای علمی و ایمن خاص خود را دارد؛ راهکارهایی که در یک فرایند زمانی و برنامه پنج‌ساله توسعه، کاملا مشکلات را قابل حل می‌کند و از دامنه بحران آب در ایران خواهد کاست. به نظر می‌رسد ضرورت نگاه علمی و کاربردی به این مثلث با اتکا به تجربه‌های موفق جهانی و منطقه‌ای– به‌ویژه کشور همسایه ما ترکیه– به سهولت می‌تواند ما را در موقعیتی متفاوت قرار دهد تا پدیده خشک‌سالی در ایران از حد نگران‌کننده کنونی خارج شود. گرچه تردیدی نیست که در میان این راه‌حل‌ها «اقدام فوری برای باروری ابرها»– که بالای سر ما سروری می‌کند، اما مستور مانده‌اند و ما آنها را نادیده گرفته‌ایم– ایران را در حل بحران بادشده چندین گام به جلو می‌برد تا در یک برنامه ضربتی پنج‌ساله، دو ضلع دیگر این بحران را نیز مرحله به مرحله اجرا کنیم.